

Péntek Imre

20 éves a GébArt - avagy két évtized a tóparton

A Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep
jubileumáról

A hagyomány, melyre oly szívesen hivatkozunk, nem (mindig) jön létre... Néha szívós, kitartó munka kell megteremtéséhez. Ennek szép példája a Gébárti Művésztelep, mely az idén lett húsz éves. Az előzményről sokat tudunk, mégis keveset. A kulcsszó: Bernáth Aurél és Dús László. Ők ketten hozták létre a hatvanas években az egervári művésztelepet. Kevés dokumentum, kiadvány maradt róla, pedig igen nagy érdemei vannak a modern magyar képzőművészet megújításában. Talán több szó is eshetne az idén 70-et betöltő zalaegerszegi festőművészről, akinek művészi pályája az USA-ban teljesedett ki, s a rendszerváltozás után tért haza. Disszidálása miatt, a hetvenes évek közepén, Szabolcs Péter vette át a stafétabotot. Ebből nőtt ki – ahogy Skrabut Éva, a telep szervezője-vezetője írja a GébArt–Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep című, a tíz éves évfordulóra készült kiadványban – az a formáció, amely 20 éven át szolgálta, inspirálta a hazai és az Európából, majd az USA-ból és Keletről is meghívott művészeket. A bázis: a Gébárti-tó partján épült Kézművesek Háza, mely műhely, szállás, a többnyelvű és művészi párbeszéd(ek), az alkotómunka színhelye. Talán – mai szemmel visszatekintve – túl sok illúzió, várakozás élt kezdetkor a szervezőkben. „Zalaegerszeg nyitott Európára, kész megmutatni értékeit, kész újra a magyarországi művésztelepi mozgalom egyik helyszíne

lenni.” Ez a Skrabut Éva előszavából származó idézet is lelkes, fölkínálkozó és bizalommal teli. 2001-ből őrzi a lángot, az európai léptékű mecenatúra értékeit. Pedig a művésztelepi mozgalom a 90-es évek után radikálisan átalakult, nem okvetlenül pozitív értelemben. Több ismert telep bezárta kapuit, vagy szünetelt, s ebben a megszűnő-bizonytalankodó időszakban a Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep az állandóság szigetének bizonyult. Igaz, változó elképzelésekkel, szakmai vezetőkkel, ám a háttér, az elkötelezettség, a színvonal és minőség, a város töretlen bizalma minden válságon, belső ellentétben, vitán túl megőrizte a zalai műhely értékteremtő szerepét. Ennek következménye a jelentős gyűjtemény, mely a város birtokába került, a szoborpark, a tó övezetében, az a rang, szakmai elismerés, amelyet Gébárt kivívott magának. A tíz éves évfordulóra megjelent katalógusban *Simonffy Szilvia* művészettörténész tollából olvashatunk szakavatott tanulmányt, aki kiemelte a gyűjtemény változatosságát, technikai, tematikai és stílusbeli polarizáltságát. Az is szembe tűnik, hogy jelentősen terjedelmesebb, mint a mostani, a húsz éves évfordulót megőrkítő. Tudomásul kell vennünk, ma más idők járnak, a kultúrára fordítható pénz – már korábban említett körülmények miatt – lényegesen kevesebb. De! Megjelent egy nagyon szép és informatív katalógus a három éves kerámia-ciklusról, melynek művészeti

Enteriőr a 20 éves
 évfordulós kiállításról
 (Gönczi Galéria)

vezetője, K. Krawczun Halina keramikumművész a következőket írja: „A kerámia művésztelepek szakmai és szellemi kérdésekre kerestek válaszokat...”. A művészeket „az emberiséget foglalkoztató, nagy átfogó ökológiai kérdések mellett az elemek-stuktúrák foglalkoztatták leginkább.”. Ez kissé elvontan hangzik, de a három év alatt pazar kerámia kollekciót alkottak a résztvevők, és bemutatták azokat a legújabb törekvéseket, amelyek ezt az ősi anyagot és technikát képesek a legmodernebb plasztikanyelvvé formálni.

Ilyen előzmények után jutottunk el a 2011-es dátumhoz, a húsz éves évfordulóhoz. A Város Napja, illetve az Egerszeg Fesztivál rendezvényeihez kapcsolódva két kiállítás nyílt május 13-án a művésztelepek anyagából, az első tíz év válogatásának a Göcseji Múzeum, a másodikkal a Keresztury ÁMK Gönczi Galériája adott helyet. Simonffy Szilvia is kiemelte a grafikai anyag kivételes kvalitását, valamint a szobrok konstruktivista jellegét. Nos, az áttekintésnek egyik vezérfonala lehet ez. Mai szemmel érdekes Gert Christian Leibnitz Republikánus figyelmeztető jelzések című, vagy Myrna Joy Hofman saját merített papírt használó Agymosása. Móder Rezső – aki egyik karakteres alkotója a géphulladék-konstruktivista irányzatnak – festménye és plasztikája egyaránt a kilencvenes évek heroizmusát tükrözi. Külön érdemes vizsgálni a tájimpresziók feldolgozását. Az „átírás” sem tüntette el a hely szellemét, sajátosságait, mint Anne Pourny Vegetáció variációi vagy éppen Jan Baetsen geometrizáló festménye, a Gébárt. Számomra régóta a kollekció egyik meghatározó műve Brend Ferk festménye (Cím nélkül), melynek sárgás-zöldes tónusai a tóparti vegetáció reflexeit hordozzák, a két figura (férfi és nő) pedig a helyszínen dolgozó népművész faragók kopjafáira emlékeztet.

Még egy szempont szerint tallózhatunk az anyagból: a helyi, zalai művészek munkáira figyelmeztetve. Örömmel konstatálhatjuk – ezt a kiállítás is érzékelteti –, hogy a helyiek technikailag, szakmailag egyaránt állták a versenyt, s szemmel láthatóan megfrissülve, megújulva vették ki részüket a művésztelep munkájából. Műveik mindenképpen erről tanúskodnak. Bedő Sándor Villanása, Németh Klára szék-variációi, vagy Budaházi Tibor

Enteriőr
 a 20 éves
 évfordulós
 kiállításról
 (Gönczi
 Galéria)

Enteriőr
 a 20 éves
 évfordulós
 kiállításról
 (Göcsej
 Múzeum)

Zsigmond Adél:
Kollekció
2010

kollázsbetétes festményei (Kép I., II.), Horváth M. Zoltán szitanyomatai, Tánczos György Átváltozása, Frimmel Gyula és Gábrriel József különleges technikával készült rézkarcai, Nemes László érzékeny, figuratív festményei, Kotnyek István pasztell-szén formációja, Ludvig Zoltán biomorf látomása a kollekciónak szerves részei. Stamler Lajos tárgykollázs-koffere ma is meghökkentő, ahogy Fischer György – akkor még kissé szokatlan – Nemgondolkodója. Farkas Ferenc sem tagadta meg önmagát, finom, érzékeny mintázással készült Szent Kristófja sajátos kontrapontja a zömében nonfiguratív anyagnak. Horváth László geometrikus szerkezetei és Drabik István brutista formázással készült Fekvő alakja szintén kiemelkedő értékei a gyűjteménynek. Bayer Csaba (1961-1999) festőként vált ismertté, ám itt egy szinte monumentális fém-kompozícióját láthatjuk,

hihetetlenül finoman, lombszerűvé alakítva a kemény fémlapokat (Cím nélkül).

1999-től Horváth M. Zoltán lett a művésztelep vezetője. Kettős identitásánál fogva (zalaegerszegi és pécsi) logikus következményként előtérbe kerültek a „déli szálak”. Így az újabb évtized tendenciái közt említhetjük ezeket a szakmai, kollegiális kapcsolatokat amelyek jelentősen erősítették a „pécsi vonzást”. 2000-ben monumentális kőszobrok készültek Varga Géza Ferenc vezetésével, majd 2003-ban Colin Foster szobrászművész lett a művészeti vezető (jelenleg a PTE Művészeti Karának dékánja), s ez eleve a plasztika irányába vitte el a művésztelep profilját. Nagyszerű szobrok születtek, Lukács József Európai vándora, később Nyári Zolt Fer-táj-a, Kuti László Mindennapi kenyérünk-je. 2005-2006-ban Pinczehelyi Sándor – részben saját alkotásaival, részben, mint zsűritag – gyakorolt hatást a művésztelep életére, szintén Pécs irányából.

2007-től a keramikusoké lett a főszerep, K. Krawczun Halina vezetésével. S tavaly, 2010-ben Kopasz Tamás irányításával ismét a festészet kapott hangsúlyt. A társaságnak kétségtelen az indiai Vidhyasagar Upadhyay volt a legegzetikusabb tagja, aki – meglepő módon – hihetetlen tobzódó, érzéki színfelületeket vitt vászonra, akár csak magyar kollégája, Kopasz Tamás. (Lám, India és Magyarország ezen a téren nincs is messze egymástól.) A Gönczi Galéria válogatásában – mely az újabb tíz év terméséből merített – is tetten érhető az átértelmezett tájélmény. Szép példa erre Pippo Altomare festmény-sorozata, melynek meghatározó motívuma az ezüst-fekete kórok levelének és termésének látványa (Tájkép). Odrobina Tamás Gébárt I. című festménye hasonló színélmény szülte, a tobzódó zöldek, tömbös-hálós

Nyári Zsolt:
Teli edény
2004

Eugéniusz Molski:
Fej - 2007

szerkezetben adják vissza a környezet inspirációját. Knyihár Amarilla Gébárt I. című képe szintén a táj zöldes árnyalatú impresszióiból indul ki, de a parttalan, szétfolyó látványt négyzethalós szerkezetben rendez el. Andrzej St. Konieczny stilizált térképet készít, amikor finom jelzésekkel, jelekkel telehintett vizuális szöttest teríti elénk (Hippodrom I-III.). Ernszt András szintén a naturából indul ki, pontosabban: annak valamilyen jól elkapott részletéből, melyet aztán variálni, permutálni kezd, amíg a motívumhalmaz tapétamintára nem kezd emlékeztetni. A tekintetet elbájoló, indázó ritmusokkal (Méteres füves kép, V., VI.).

Az erdélyi Zsigmond Adél cérnagrafikái izgalmas és üde kísérletek anyaggal, és eszközzel egyaránt. Varrógéppel rajzolni ma sem mindennapi dolog. A síkból kilépő, látszólag elvarratlan cérnaszálak remekül viszik tovább térbe a vonalak rezonanciáját, érzékeny dinamikáját. A művész az ezzel azonban nem elégszik meg, ravaszul még egy csavart ad munkáinak azzal, hogy az alapanyagot használt vásznakot tradicionális hímzőkeretekre feszíti fel, mintegy új értelmezését adva ezzel a kézimunka jelenkori fogalmának.

Az újabb korszakban figuratív tendenciák is megjelentek, amit több hatásos mű képvisel. Somody Péter a textil faktúráját is felhasználó, gyermekrajz-imitációkat (mint-ha véletlen foltokról lenne szó) old bele az anyagba. Pinczehelyi Sándor Kakasos és Birkás sorozata a mester jellegzetes munkái közé sorolható. Bárdosi Katinka ezúttal nem a lábakra, a kezekre koncentrált, amikor Alone 01 című képeit megfestette. (Az erotikus utalás persze nem hiányozhat innen sem.) Rendkívül szellemes

a szlovén Igor Banfi Utolsó vacsora című képe. A tizenkét apostolt csak szürke ecsetnyomok idézik fel, s mindegyik előtt vízszintes vonallal jelképezve – ott az áldozati kenyér. Csak az Úr előtt van kettétörve. („Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”) Rendkívül szép darab Lisbeth Salier aranyozott „termékenység (fa) medencéje”. Nyári Zsolt hasonló formát használt, amikor megalkotta (a felnyithatatlan) Teli edényét. Ráth Géber Attila kubisztikus mészke Angyala a non-figuratív „átköltés” iskolapéldája. Stefano Grattarola mészke „termései” (Rossz magok nem repülnek, Zöltség hipotézis) a törekeny vegetáció romolhatatlan „emlékművei”. Colin Foster Izé sorozata a tömbös-darabos formázás humorát villantja meg. Pokorny Attila carrarai márvány Leple valódi plasztikai bravúr. A „kerámia-termésből” kiemelkednek Fujisaki Tomoko Kapu és Khlaed Sirag Tógyek című plasztikai. K. Krawczun Halina sokoldalúságából a Tál II. adott ízelítőt, míg Keményffy Gábor Zalai dombok címmel alkotott sajátos kerámia-plasztikát. Eugéniusz Molski – a lengyel alkotók doyenje – pedig megalkotta GébArt kerámiaszimbólumát. Végül szólni kell egy olyan installációról, mely Horváth M. Zoltán alkotása (Szél-Csend projekt), de négy művész személyes részvételével. (Lisbeth Salier, Fujisaki Tomoko, Andrzej St. Konieczny és Horváth M. Zoltán vállalkozott arra, hogy testi-szellemi jelenlétét adja a messzi égtájak „képzelet- és lélek-vándorlásához” és találkozásához.)

Az élet megy tovább: a tervek szerint az idén ismét Kopasz Tamás vezetésével, egy új festői kör kap lehetőséget arra, hogy elképzeléseit vászonra vigye.

A GébArt Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep sikere azt bizonyítja, hogy távol a centrumtól is lehet komoly szakmai teljesítményt elérni, összefogással, hozzáértéssel, s az egykori Pannónia kultúrateremtő szelleme nem kísértet, ma is élő valóság.

Borbás Helga:
Tojás - 2007

